

Türkiye’de müzik sosyolojisinde önemli bir unsur olan düğünde çalan müzisyenlerin sosyo-ekonomik durumları ve pandeminin etkisi hakkında bir durum çalışması: Safranbolu örneği¹

Gülcan Ertan Hacısüleymanoğlu*

Turan Sağer**

*Sorumlu yazar, Öğretim Görevlisi, Karabük Üniversitesi, Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Türk Halk Müziği Sanat Dalı. Karabük, Türkiye. ORCID ID: 0000-0003-0220-5846 E-mail: gulcanhso@karabuk.edu.tr

** Profesör, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul, Türkiye. ORCID ID: 0000-0002-1059-678X Email: tsager@yildiz.edu.tr

DOI 10.12975/rastmd.20221014 Submitted January 9, 2022 Accepted March 13, 2022

Özet

Bu araştırma pandemi döneminde Safranbolu ilçesinde düğünde çalan müzisyenlerin, sosyo ekonomik durumları ve pandeminin etkisine ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Safranbolu, Türk folklorik unsurlarından düğün ve düğünde çalan müzisyenlerin araştırılmasında önemli bir bölgedir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemine göre yapılmıştır. Düğünde çalan müzisyenlerinin deneyimlerin objektif bir şekilde betimlenmesinin amaçlanması açısından da fenomenolojik yaklaşım araştırmanın yöntemleri arasında yer alabilir. Araştırmada katılımcıların seçimi için bazı ölçütler belirlenmiştir. Bunlar; düğünde çalan müzisyen olmaları, zengin deneyim ve bilgi içeriğine sahip olmalarıdır. Bu ölçütlere uyan beş düğünde çalan müzisyen katılımcı olarak belirlenmiştir. Araştırmacı, Karabük Üniversitesi’nde çalışmakta olup Safranbolu ilçesine yani verilerin toplandığı yere oldukça yakındır. Araştırmada kullanılan örnekleme yöntemleri; zengin ve derinlemesine verilerin alınması ve belli ölçütlerin katılımcılarda aranması açısından ölçüt örnekleme, verilerin kolay ve ekonomiklikle toplanmasında Safranbolu’nun seçilmesi açısından kolayda örnekleme, araştırmanın amaçlarına hizmet edecek özellikteki katılımcı grubunun belirlenmesi açısından amaçlı örnekleme metodu şeklindedir. Verilerin analizinde, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre görüşler Gelir Durumu, Başka Meslek İcra Etme, Başka Meslek İcra Etme Nedenleri ve Pandemi Dönemi Sorunlar olmak üzere dört tema ve on yedi alttema altında toplanmıştır. Sonuç olarak Safranbolu’daki düğünde çalan müzisyenler; pandemi dönemi öncesi gelir durumlarını yeterli görmekte, ancak bir çoğu farklı meslekleri de icra etmekte olduklarını ve bunun nedeni olarak yapılan işin sezonluk olduğunu belirttikleri görülmektedir. Düğünde çalan müzisyenler, sosyal güvence ve devlet desteklerinin artırılmasını istemektedirler.

Anahtar Kelimeler

düğün, düğünde çalan müzisyenler, pandemi, Safranbolu, sosyo-ekonomik durum, Türk müzik folklorü

Giriş

Çin’in Wuhan şehrinde 2019 yılı Aralık ayında patlak vererek kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs hastalığı (COVID-19), Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından Mart 2020’de küresel salgın hastalık (pandemi) olarak

¹ Bu çalışma birinci yazarın doktora tez çalışmasından üretilmiştir. Gerekli etik kurul izinleri alınmıştır.

ilan edilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Covid-19’un klinik olarak solunum sistemi yoluyla kişiden kişiye çok çabuk bulaştığının tespit edilmesiyle birlikte toplum sağlığını korumak amacıyla ülkelerin radikal kararlar alınmasını zorunlu kılmıştır. Pandemi ilanı ile birlikte tüm dünyada ülkeler sınırlarını kapatarak karantina uygulamalarına başlamıştır (Yirci & Özdemir, 2021). Karantina önlemleri kapsamında uygulamaya konulan ilk yöntem olarak toplumsal hareketliliği kısıtlamaya

yönelik toplu halde gerçekleştirilen etkinliklerin (toplantılar, konferanslar, sanat ve spor etkinlikleri gibi) kısıtlanması yoluna gidilmiştir. Bunun yanında hayatımıza pandemi ile giren sosyal mesafe kavramına uygun şekilde bu etkinlikler yeniden organize edilmiş ya da bilişim araçları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu süreç, tüm bireylerin sosyal yaşantısı ve alışkanlıkları üzerinde küçük ya da büyük ölçekte değişimler yaratmıştır. (Sağır, Özkişi, & Yüceer 2020).

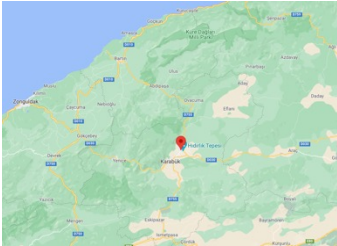
Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de korona virüs ile mücadele kapsamında bir dizi önlemler alınmıştır. En başta “Ekonomik İstikrar Kalkanı Destek Paketi” olarak 19 maddelik bir tedbir paketi yayınlanarak uygulanmaya başlanmıştır. Vaka sayılarının artması üzerine ilk olarak 31 ilde başlanan karantina uygulaması daha sonraki günlerde genişletilerek ülke çapına yayılmıştır.

Toplu halde ve seyircili olarak gerçekleştirilen kültür-sanat, eğlence ve sportif faaliyetler pandemi süreci önlemlerinden ilk etkilenen alanlardır. Türkiye’de geçmiş yıllardaki olağanüstü hallerde olduğu gibi pandemide de ilk akla gelen konserlerin iptali olmuştur. Bu durum müzik piyasasını dolayısı ile müzik emekçilerini ekonomik olarak zor durumda bırakmıştır. Karantina yasakları kapsamında

sektör çalışanlarının yaygın olarak faaliyet gösterdiği konser, düğün gibi faaliyetlerin durdurulması müzisyenlerin var olan güvencesiz durumlarını içinden çıkılmaz bir şekle büründürmüştür (Boyacıoğlu, 2020).

Milli Folklor Açısından Safranbolu ve Düğünleri

Safranbolu yerleşim merkezi M.Ö. 3000 yıllarına kadar uzanan köklü bir geçmişe sahiptir (Emecen, 2003, s. 15-22). Burada bir çok medeniyetin izleri görülmektedir; Hititler, Firigler, Lidyalılar, Persler, Helenistik Krallıklar (Pondlar), Romalılar, Selçuklular, Çabanoğulları, Candaroğulları ve Osmanlı İmparatorluğu bu bölgede hüküm sürmüştür. Konumuna bakıldığında, Karabük iline bağlı bir ilçe olan Safranbolu, Batı Karadeniz Bölgesinin denizden kuş uçuşu 65 km. iç kısmında yer almaktadır. Türk kentsel tarihi açısından çok önemli bir örnek olan Safranbolu, şehir dokusundaki genelekselliği, kendine has ahşap ev yapılarıyla, yıllardır yaşayan bir sanat eseri gibidir. Bu açıdan sit alanı ilan edilmiş (1976) kentlerden biri olan Safranbolu, UNESCO Dünya Miras Listesi’ne 1976 yılında alınmıştır (Unesco Dünya Miras Kenti Safranbolu, 2022). Safranbolu adı ilçede yetişen Safran çiçeğinden adını almıştır (Güneş, 2020, s. 38).

a. Safranbolu’nun Konumu

b. Tarihi Safranbolu Evleri

c. Safran Çiçeği

Şekil 1. Safranbolu’ya Ait Bilgiler

Safranbolu, sadece tarihi ve geleneksel evleri ile değil aynı zamanda birçok medeniyete beşiklik etmesinden dolayı folklorik özellikleri açısından çok önemli bir değerdir. Düğün kavramının bir değer olarak da temessül ettiği yaşayan bir okuldur. Düğün, insan hayatında önemli bir evre

olan evlenmenin törensel hali olup, Türk folklorünün önemli bir unsurudur. Ancak, bu önemli folklorik unsurun kaybolmaya, unutulmaya yüz tuttuğu da belirtilmektedir (Ataman, 1994, s. 1). Düğün evi adı verilen merasimin (törenin) yapıldığı yerlerde düğün çalgıları olan saz, küp (darbuka), zilli maşa,

tef gibi çalgılar bulunmaktadır. Müzisyenler ya da düğünde çalan müzisyenler, çalgılar ve zurnalar çalarlar, oyunlar oynanır, herkes eğlenirdi (Erol Çalışkan & Oral, 2016, s. 229-237). Düğünlerde davetliler birçok oyunu oynalardı. Bu oyunlara dair birçok araştıra bulunmaktadır. Bu oyunların bir folklorik değer olarak da yaşatılması oldukça önemlidir. Bu oyunlar oynanırken türküler de eşlik etmektedir. Davetliler sadece kolların hareket ettiği gayet yavaş bir oyun olan “mız mız oyunu” oynardı. Bu eğlencelerde özellikle

bu bölgede yetişmiş Dertli, Geredeli Figani, Kastamonu’lu Kemali, Âşık Feyzi, Ilgazlı Âşık Naili Baba gibi usta âşıkların deyişleri okunurdu. Karacoğlan, Emrah, Ceyhuni, Âşık Ömer gibi, âşıklardan da deyişlere yer verilirdi (Akman, 2014, s. 52-56).

Mızımız oyununun türküsü, “Düriye’min güğümleri kalaylı, fistan giymiş etekleri alaylı, Düriye’ni aldatması kolaylı, alırım dedin de aldattın beni, on telli sazla oynattın beni” (Ataman, 1992, s. 65-71).

HÜZZAM TÜRKÜ
DÜRIYE' MİN GÜĞÜMLERİ KALAYLI

USÜLÜ : AKSAK

faruk bedia

Nota 1. Safranbolu Düğünlerinde Okunan Bir Türkü: Düriye’min Güğümleri Kalaylı (web 1)

Düğünler, türkülerin yaşadıkları, nefes aldıkları yerler olarak düşünülebilir. Adnan Ataman (1994), Safranbolu Türkülerine yönelik olarak değerli bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma; folklorik açıdan müziğin yaşatılmasını desteklemesi, türkülerdeki söz varlığının ortaya konması, cümle bilgisinin belirlenmesi, söylenen yer ve mekanın deşifre edilmesi açısından katkılar sunmaktadır.

Düğünde Çalan Müzisyenler

Öncelikle “düğünde çalma” ifadesi üzerinde durulması önemlidir. Bu kavramsallaştırmanın anlaşılması için düğünde çalma, müzisyenlik, çalgıcılık gibi mesleklerini icra eden Türkiye’deki bazı etnik grupların da incelenmesi gerekmektedir. Bu gruplar, Romanlar, Çingeneler, Koçerler, Abdallar şeklinde örneklendirilebilir (Duygulu, 2006; Tağ, 2018). Bu gruplardan, en önde gelenlerden biri Çingenelerdir. Bu grupla ilgili tarihsel araştırmalara bakıldığında kanunnamelerde yer alan düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir (Çelik, 2018; Sağer, 2004). Abdallar da Türkiye’de düğün kültürünün vazgeçilmez unsurlardandır. “Abdal düğünden, çocuk oyundan eksiz

olmaz” sözü bunu teyid eden bir sözdür (Yılmaz, 2008). Orta Anadolu’da yaşayan Abdalların en önemli temsilcilerinde biri olan Muharrem Ertaş’ın birçok düğünde yer aldığı görülmektedir. Neşet Ertaş’ın da sanat hayatının başlangıcının aslında babasıyla birlikte çocukken katıldıkları düğünler olduğu söylenebilir. Düğünde çalan müzisyenlerin Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyükşehirlerde de mesleğini icra ettikleri görülmektedir (Keskin, 2014, s. 99-112).

Safranbolu, düğünler ve düğünde çalan müzisyenler açısından oldukça zengin bir kültür beşiğidir. Safranbolu’da yetişen pek çok ünlü aşık bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Aşık Muharrem, Pekmez Mehmet, Hanım Doyuran’dır. Ozan ve müzisyenlere ise Balaban Mehmet, Şahi, Karagöz’ün Mehmet, İsmail Çavuş, Hacı Nuri, Yörüklü Mustafa gibi isimler sayılabilir. Bu kişiler elleri saz tutan, musiki ve oyun ustaları, polat Seymenler, kalp-ruh bütünlüğü olan, efelik ruhuna sahip, sanat ve folklorun ustalarıdır. Kelem Fadimi ise ellerine kaşıkları alarak oynayan ve izleyenleri büyüleyen ayrı bir folklorik karakterdir.

Fotoğraf 1. Safranbolu’da Düğünde Çalan Müzisyenler ve Geleneksel Kıyafetleriyle Düğüncüler (Gülcan Ertan-Hacısüleymanoğlu Arşivi)

Düğünde çalan müzisyenlik daha önce anlatılan bir folklorik gelenekten gelmektedir. Ancak birçok değişime uğramıştır. Düğünler öncelikle amatör müzisyenler için ilk deneyim yeridir. Bunun nedeni düğünlerde eleştirinin ve yüksek beklentinin olmamasıdır. Düğün sahipleri de sahneye çıkarak şarkı söyleyebilirler. Deneyimli düğünde çalan müzisyenler, akarabalarını yanlarına alır, öncelikle dikkat çekmeyen bas gibi enstrümanlarla başlarlar, sonraları ile grubun parçası olurlar (Martin, 2006). Düğünde çalan müzisyenlerin

çaldıkları enstrümanlara bakıldığında org, keman, ud, cura, kemane, kemençe, gitar, bateri, darbuka, ney gibi enstrümanlar görülmektedir. Müzik trenlerindeki değişim düğün orkestralarında da görülmektedir. 1990'lı yıllarda orgun düğünlerde kullanılmaya başlaması durumu, 2000'li yıllarda diğer enstrümanları domine ederek tek başına kullanılma halini almıştır. Ancak düğünlerde davul ve zurnanın hala devam ettiğini söylemek mümkündür (Depeli, 2009, s. 231-247).

Fotoğraf 2. Safranbolu'da Modern Tarzdaki Düğünde Çalan Müzisyenler (Gülcan Ertan-Hacısüleymanoğlu Arşivi)

Düğünde çalan müzisyenlerin sosyo-ekonomik durumları birçok araştırmaya konu olmuştur. Çünkü, bu önemli folklorik değerlerin devamının olması için gelirlerinin tatmin edici olması gerekir. Mardinli Koçerlerle ilgili yapılan bir araştırmada, Koçer Bakır ailesi (araştırma 2017 yılında yapıldığı dikkate alınmalıdır) 5 saatlik bir performansın olduğu bir gecelik müzikli eğlenceler için 1000 TL, düğünlerde 2000-2500 TL ücret aldıklarını belirtmişlerdir (2017 yılı dolar kuru ortalama 1 dolar: 3.60 TL olduğuna (TCMB verileri) göre: 5 saatlik performans: 277.7 USD ve bir düğün 635 USD olarak hesaplanabilir) (Mak & Oğul Kurtişoğlu, 2018, s. 327-328). Bu gelir düzeyinin 2017 yılı asgari ücret olan 1777 TL ye göre oldukça tatmin edici olduğu söylenebilir. Düğünde çalan müzisyenlerin

gelirleri bir düğün için anlaşmanın yanında düğünde bahşiş alma şeklinde de olmaktadır. Bu bahşişler, literatürde planlı ve plansız bahşiş olarak da kavramsallaştırılmıştır. Planlı bahşiş; davulcuların davulu tutuş, ritmi kuvvetli verme, anons ile oyuna davet etme gibi durumlarda para takılması ve çift davulcu performansları durumlarında ortaya çıkmakta olup, plansız bahşiş ise müzisyenlerin performanslarından dolayı konukları etkilemeleri ile alınan paradır. Bayrakaltı denilen ve damat tarafının 1.5 saat olarak süren davul-zurna performansı, bunun yanında davetlilerin verdiği "okuntu karşılması" da bahşiş gelirlerinin sağlandığı durumlara örnek olarak verilebilir (Gürkan, 2019, s. 270-271).

Düğünde çalan müzisyenlerin gelirlerinin yanında sosyal güvenceleri konusu da oldukça önemli konular arasındadır. Bu gruplardan biri olan Çingeneler için “Yaşadıkları problemlere ek olarak, çoğunun sosyal güvencesi yoktur” sözü durumu açıklayan oldukça manidar bir cümledir (Sağır & Eroy, 2013, s. 141-156). Ancak düğünde çalan müzisyenlerle ilgili tarihsel süreçte bazı önemli girişimler yapılmıştır. Bunlardan birine 2001 yılında Neşet Ertaş öncülük etmiştir. Ustalar Topluluğu adında İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerine bağlı kuruluş kurulması için Kültür ve Turizm Bakanlığı, abdalların çok yaşadığı Kırıkkale, Keskin, Kaman, Kırşehir gibi yerleşimlerde personel alımını gerçekleştirmiştir (Peksan & Tosun, 2014, s. 207-230). Bu durum düğün çalan müzisyenler topluluğundan olan abdallardan yaklaşık 40 ailenin sosyal güvenceye sahip olmasını sağlamıştır. Bunun dışında sosyal güvence ile ilgili sendikalaşma, hakların talepleri gibi girişimlerin çoğunun oldukça başarılı olduğu söylenemez. Ancak şurası oldukça önemlidir. Sanatçıların diğer meslek gruplarından farklı olarak değerlendirilmeleri gerekir. Örneğin, düğünde çalan müzisyenlerin mesleği icraları çoğunlukla yaz aylarıdır, yani diğer meslekler gibi yılın her dönemli performans göstermeleri şeklinde süreklilik beklenemez. Bu açılarından adil ve uygun işte çalışma, çalışma hakkı, kültürel yaşama katılma hakkı, sendikal haklar, sosyal güvenlik hakları gibi diğer meslek sahipleri için oluşturulan sosyal politika düzenlemeleri içerisinde yer aldıkları söylenemez (Peksan & Tosun, 2014, s. 207-230).

Araştırma Problemi

Türkiye’de sosyal yaşamın en özel günlerinden biri olan düğünlerde en önemli sanatsal unsur olan düğünde çalan müzisyenlerin sosyo-ekonomik durumları konusu araştırmada seçilmiştir. Çünkü, folklorik unsur olarak düğünlerin yaşaması düğünde çalan müzisyenlerin sosyo-ekonomikleri ile doğrudan ilişkilidir. Müzik sosyolojisi açısından bu tür konuların kritik dönemlerde (pandemi) araştırılması bu alana önemli

katkılar sunacaktır. Bu araştırmada; Karabük ili Safranbolu ilçesinde yapılan düğünlerde “Düğünde Çalma” görevini gerçekleştiren müzisyenlerin, pandemi öncesi ve sürecinde sosyo-ekonomik durumlarını tespiti, bu işi yaparken karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın temel problemi aşağıdaki şekildedir;

- Pandemi sürecinde Safranbolu’da yaşayan düğünde çalan müzisyenlerin sosyo-ekonomik durumları hakkındaki görüşleri nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinde durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları, var olan bir olgu ve olayı farklı bakış açılarından (kaynaklardan) toplanan veriler betimlemeye çalışır (Karasar, 1995). Bu araştırmada, Türkiye’de müzik sosyolojisinde önemli bir unsur olan “Düğünde Çalan Müzisyenler” olgusunun sosyo-ekonomik durumları boyutu betimlenmeye çalışılmıştır. Pandemi döneminin etkisi ile bu önemli folklorik unsurun sorunları daha belirginleşmiştir. Bu durum araştırmamız için önemli bir katalizör olarak düşünülebilir. Araştırmaya katılan düğünde çalan müzisyenler aynı zamanda olgunun içinde yer alan unsur olarak belli deneyimleri yaşayan kişilerdir. Bu deneyimlere yönelik bireysel algılarının betimlenmesi, dış faktörlerden arındırılmış şekilde olgunun katıksız sunumunu sağlayacaktır. Bu durum fenomenolojik araştırma türünün de işe koşulduğunun kanıtı olacaktır. Böylelikle gerçekliğe ulaşmada önemli bir kapı aralanmış olacaktır (Baş ve Akturan, 2008; Tekindal ve Arsu, 2020, 157). “Düğünde Çalma” görevini gerçekleştiren müzisyenlerin, görüşme sorularına verdikleri cevaplardan yola çıkarak sosyo-ekonomik durumları ile ilgili tespitleri ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak ve katılımcıların belirttikleri görüşlerden hareketle pandemi döneminde düğünde çalan müzisyenlerin sosyo-ekonomik durumlarına dikkatleri

çekmek için olgubilim deseni bu açıdan tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada, düğünde çalan müzisyenlerin yoğunlukla yaşadıkları kentlerden biri olan Safranbolu ilçesi seçilmiştir. Safranbolu, Türk folklorik unsurlarında olan düğünün ayrıntılarıyla yaşandığı yerlerden biridir (Ataman, 1994). Safranbolu'nun sosyolojik özelliklerine bakıldığında ortalama bir Anadolu kentinin tipik özelliklerinde olduğu görülmektedir. Yaşayan kesimin sosyodemografik özellikleri incelendiğinde; sanayi işçisi, esnaf, tarımda çalışan ziraatçı, memur gibi kesimleri homojize bir şekilde barındırmaktadır. Safranbolu'nun seçiminde diğer bir faktör ise birinci araştırmacının bu lokasyonda ikamet etmesi sebebiyle, veri toplama konusunda ekonomiklik ve kolaylık yönlerinin olmasıdır. Bu durum aynı zamanda ikamet edilen yerde bulunma ve yakınlık nedeniyle olgunun daha iyi gözlemlenmesi, olgunun betimlenmesinde tüm unsurlar ve ilişkili unsurlara ulaşmadaki rahatlığı da

sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Tüm bu açıklamalardan anlaşıldığı üzere katılımcıların belirlenmesinde (zengin veri içeriği ve yüksek deneyim bilgisi açısından) amaçlı örnekleme yöntemi seçilmiştir. Veri alınacak katılımcıların belirlenmesinde ise düğünde çalan müzisyenlik rolünde belli deneyimin olması gibi kriterlere uyanlar seçildiği için ölçüt örnekleme yöntemi de seçilmiştir. Araştırmacının ikamet yerine yakınlık açısından kolayda örnekleme yöntemi de seçilmiştir.

Katılımcılar, 2020-2021 yılında pandeminin yoğun yaşandığı dönemde Safranbolu'da düğünde çalan müzisyenlik alanında çalışan beş kişiden oluşmaktadır. Nitel araştırmaların doğasında olan zengin bilgi içeriğini barındırma ve fenomenolojik açıdan yüksek deneyim potansiyeli taşıma şartlarını barındıran katılımcıların görüşlerinin alınması kararlaştırılmıştır (Tekindal ve Arsu, 2020). Bu şartları taşıyan beş katılımcıya ilişkin özellikler araştırmanın güvenilirliği ve doğruluğunun sağlanması açısından Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

Katılımcı No	Yaş	Cinsiyet	Çaldığı Enstrüman	Deneyimi	Mesleği
Katılımcı 1	41	Erkek	Bağlama	12 yaşından beri	Elektrikçi
Katılımcı 2	45	Erkek	Org, ud	13 yaşından beri	Aktar
Katılımcı 3	34	Erkek	Cura, bağlama, keman, kemane, kemençe	10 yaşından beri	Müzisyen
Katılımcı 4	33	Erkek	Klavye, piyano	8 yaşından beri	Müzisyen
Katılımcı 5	35	Erkek	Klavye, org	13 yaşından beri	Müzik aletleri satış-esnaf

Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırmadaki katılımcıların yaşları 33-45 yaş aralığında olduğu, hepsinin erkek olduğu, çocuk yaşlarda

enstrüman çalma deneyimi edindikleri, müzisyenlik dışında farklı meslekleri de icra ettikleri görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Yarı-yapılandırılmış görüşme formu

Araştırmada yarıyapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak hazırlanan görüşme formunda düğün çalan müzisyenlere farklı boyutlarda genel sorular sorulmuş ve düğünde çalan müzisyenlerin belirttikleri görüşlerden hareketle ayrıntılı verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Görüşme soruları, uzman görüşüne tabi tutulmuştur. Gerekli düzeltmeler yapılarak son hali verilmiştir (Bkz Ek 1). Örnek görüşme sorusu; Düğünlerden sağladığınız gelir hakkında ne düşünüyorsunuz? Pandemi bu durumu nasıl etkiledi ? şeklindedir.

Verilerin Analizi

Nitel araştırmalardan durum çalışmaları olguların belirlenmesi ve analizini ortaya koymayı amaçlar. Bu amaçla da elde edilen veri kavramsallaştırılır, olgu tanımlanabilir hale getirilerek betimsel anlatımla sunulmaktadır. Nitel araştırmada verilerin çözümlemesindeki ilk işlem kodlamadır. Daha sonra kodlanan veriler belirlenen kavramlar veya durumlar kapsamında sınıflandırılarak (temalar ve alt temalar haline getirilerek) yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Nitel araştırmalarda çıkarım süreci tümevarımsaldır (Akturan ve Baş, 2008).

Araştırmada elde edilen bulgular içerik analizi ile incelenmiştir. İnceleme sırasında yorumlama ve çıkarımlarda bulunma yolları ile derinlemesine analiz yapılmaya çalışılmıştır. Verilerin analizinde düğünde çalan müzisyenlerin verdiği cevaplar tablolaştırılarak görsel hale getirilmiştir. Tablolara işlenen verilerin incelenmesiyle kodlar oluşturulmuş, oluşturulan kodlardan benzer özellikler gösterenler birlikte düşünülerek üst kategorilere (tema) ulaşılmıştır.

Araştırma Sürecinin Geçerlik ve Güvenirliği

Bu araştırma sürecinde geçerlilik ve güvenirliliğin sağlanması için aşağıda sıralanan çalışmalar yapılmıştır. Yöntem, yürütülen süreç ve sonuçlar açık ve ayrıntılı bir biçimde paylaşılmıştır. Araştırma konusunda derinlemesine veri sağlama prensibiyle hareket edilmiştir. Araştırmanın her safhasında tutarlılık esası benimsenmiştir. Çalışma grubu belirlenirken zengin veri içeriği ve yüksek deneyime sahip katılımcılardan verileri elde etmek için amaçlı örnekleme tekniği tercih edilmiş ve bu durum açıkça belirtilmiştir. Araştırma verileri ve sonuçları çalışma paydaşları ile paylaşılmış, bir nevi sonuçlar doğrulatılmış ve konu hakkında eklemek istedikleri olup olmadığı sorulmuştur (Ekiz, 2004). Katılımcıların görüşlerine ilişkin alıntılar tablolarda sunulmuştur. Araştırma etiğine uyulmuş, kişi ve kurumların mahremiyetine uygun hareket edilmiştir.

Prosedür

Araştırma, Türkiye’de Karabük İli Safranbolu İlçesinde 2020-2021 öğretim yılı döneminde yapılmıştır. Verilerin toplanmasında yarı-yapılandırılmış görüşme formuna bağlı kalınarak zoom üzerinden kayıtlar alınmıştır. Görüşmeler ortalama bir saat sürmüştür. Kayıtlar transkripsiyon edilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler randevular verilerek yapılmış, bazı görüşmeler eksiklerin tamamlanması için tekrar edilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde katılımcıların görüşleri içerik analizine tabi tutulmuştur. Oluşan tema ve alt temalar tablolar halinde verilmiştir.

Gelir Durumları

Katılımcılara sorulan “S1: Düğünlerden sağladığınız gelir hakkında ne

düşünüyorsunuz? Pandemi bu durumu nasıl etkiledi? “ sorusuna ve “S2: Düğünlerden sağladığınız ortalama aylık gelir hakkında düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verdikleri sorular içerik analizine tabi tutulmuştur. Tema, alttemalar ve alıntılar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Gelir Durumlarına İlişkin Görüşlerine Yönelik İçerik Analizi

Tema 1 : Gelir Durumu	Katılımcılar	Alıntılar
Alt tema 1: Yeterli gelir sağlama	K1, K2, K3, K4, K5	“Yeterli gelir sağladığımızı düşünüyorum.” K5 “Maddi olarak kazancımızı bize yetecek kadar diyebiliriz az değil, çok da değil.”K3
Alt tema 2: Ek işe ihtiyaç duyma	K3, K5	“... Düğünde çalan kişilerin ekstra bir işi olmazsa çok sıkıntılı olacaklarını düşünüyorum.”K5 “Yöremizde müzikle uğraşan insanların birçoğunun başka işleri de var.” K3
Alt tema 3: Pandeminin olumsuz etkisi	K3, K5	“Mesela geçen sene hiç düğün yapmadık desek yeridir.” K5 “..Pandemi dönemi öncesine kadar yeterli gelir sağladık. Bir müzisyenin geliri asgari ücretin üstünde oldu diyebilirim.”K3
Alt tema 4. 10-15 bin TL aylık gelir	K1, K2, K4	“15.000 TL diyebiliriz.”K2 “10.000 TL diyebiliriz aylık” K1
Alt tema 5. 5-10 bin TL aylık gelir	K3, K4	“5000 TL diyebiliriz. “K3

Tablo 2’ye bakıldığında; K1,K2,K3,K4,K5 nolu katılımcılar düğün çalma işinden düğün sezonu boyunca yeterli kazanç sağladıklarını ifade etmişlerdir. K1,K2,K4 10.000-15.000 TL aralığında, K3,K5 5.000-10.000 TL aralığında kazanç sağladıklarını söylemişlerdir. Ortak olarak tamamı bu soruda kazançlarını iyi olarak nitelemiştir. Elde edilen bulgular ışığında kazançlar arasındaki farka rağmen tüm katılımcıların kazançlarını yeterli görmesindeki ana etkenin katılımcıların yaşam standartları olarak değerlendirilmiştir. Yine ortak kanı olarak 3-4 aylık düğün sezonu boyunca bu geliri sağladıklarını ancak bu geliri 12 aylık

periyoda yayamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgu, Mak & Oğul Kurtişoğlu (2018)’nin yaptıkları araştırma sonuçlarındaki yeterli ve normal sosyo-ekonomik düzeyin üzerinde olma durumu bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde Gürkan (2019) araştırmasında belirtilen sosyo-ekonomik durumlarının farklı gelir türleri ile birlikte “yeterli düzeyde” olması bulgusuyla da benzerliği yansıtmaktadır. Ancak, S3 sorusunda da görüleceği üzere katılımcıların ek iş olarak benimsediği düğün müzisyenliğini ancak asli işlerinden sonra, boş kalan vakitlerinde yaptıkları, bu durumun kazanç farklılıklarının ana kaynağı

olduğunu tespit ettik. Ayrıca, K5, düğün çalma işinin yanında asgari geçim şartları için ek iş de yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, Peksan & Tosun (2014)’nın belirttiği sosyal güvenlik gibi ihtiyaçların giderilmesi açısından bir arayışın olduğunu doğrulayabilir. K1,K2,K4 pandemiyle birlikte gelen kapanmanın dolayısı ile düğünlerin yasaklanmasının bu gelire sekte vurduğunu ve pandemide bu sektörde gelir sağlayamadıklarını belirtmişlerdir.

Müzisyenlik Dışında Başka Meslek İcra Etme ve Nedenleri

Katılımcılara sorulan “S3: Müzisyenlik dışında başka bir mesleğiniz var mı? Yok ise pandemi döneminde geçiminizi nasıl sağladınız? “ sorusuna verdikleri sorular içerik analizine tabi tutulmuştur. Tema, alttema ve alıntılar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların Müzisyenlik Dışında Başka Meslek İcra Etme Durumlarına İlişkin Görüşlerine Yönelik İçerik Analizi

Tema 2 : Başka Meslek İcra Etme Durumu	Katılımcılar	Alıntılar
Alt tema 1: Fabrika işçisi olma	K1	“Evet var, Kardemir’de çalışıyorum.” K1
Alt tema 2. Esnaflık yapma	K2, K3, K4, K5	“Özel işletmemizle ilgileniyorum. Turizm rehberliği okudum ama müzik sevgisi ağır bastı hem maddi hem manevi olarak.” K5 “Müzik aleti satış ofisimiz var. Satış, tamir, kurs işlerine de bakıyoruz. Aslında ben metal kaynakçısıyım ama bu işi icra etmiyorum.” K3 “Televizyon programcılığı ve baba mesleği aktarlık yapıyorum, şifalı bitkiler.”K2
Alt tema 3: Geçime tek başına yetme	K1, K2, K5	“Yeterli gelir sağladığımızı düşünüyorum.” K5
Tema 3. Başka Meslek İcra Etme Nedenleri		
Alt tema 1. Sezonluk olması		“...müzisyenleri düşünecek olursam yaklaşık 3 aylık bir süre zarfında para kazandıkları için tatmin etmiyor olabilir. “ K5 “Yöremizde müzisyenlerin birçoğu geçici olarak müzik yapıyor.” K3 “Karabük’te sadece müzik yaparak geçinmek neredeyse imkânsız. Müzik hep ek iş olarak kalıyor” K2 “En belirgin sorun, sezonluk olması” K2
Alt tema 2. Pandemi gibi etkenler	K1, K2, K3, K4, K5	“Mesela geçen sene hiç düğün yapmadık desek yeridir.” K5 “..Pandemi dönemi öncesine kadar yeterli gelir sağladık. Bir müzisyenin geliri asgari ücretin üstünde oldu diyebilirim.”K3

Alt tema 3. Çalışan sayısında artış ve rekabet	K1, K2, K3, K4, K5	“Sektörde fiyat belirlerken yaşanan sorunlar var, her işte olduğu gibi bu işte de iyiler var kötüler var, fiyat kırınlar var, hak ettiği fiyata çıkanlar var..”K3 “Düşen arkadaşlara da kızmıyoruz çünkü ihtiyacı var” K1
Alt tema 4. Sosyal güvence ihtiyacı	K1, K2, K3, K4, K5	“...dernek haline gelmemiz gerekir, Karabük'te müzisyenler derneği yok maalesef..” K5 “Karabük Safranbolu'da sigortalı çalışan çok az sayıda düşün çalan mevcuttur” K5 “Üç aylık kazandığı parayla 12 aylık bağkur ödemesi gerçekten çok zor, yani bu imkânsız gibi bir şey” K2 “Ailemin sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesi için mecburdum. Yaptırdığım sigortanın büyük bir kısmını kendim ödemek durumunda kaldım.” K1

Tablo 3'te görüldüğü üzere K1 müzisyenliği önceki yıllarda asli iş olarak yaptığını daha sonraki yıllarda ekonomik ve sosyal güvencesizlik gibi nedenlerden dolayı ek iş olarak yapmaya başladığını, asli mesleğinin fabrika işçisi olduğunu, K2,K3,K4,K5 esnaflık yaptığını düşün müzisyenliğini ek gelir elde etmek ve müziği bir hayat biçimi olarak benimsediklerini yaptıklarını söylemişlerdir. K1,K2 ve K5 düşün müzisyenliğinin asli bir meslek olarak yapıldığı takdirde bir evi geçindirecek gelir sağlayamayacağını beyan etmişlerdir. Bununla ilgili olarak Tekin-Arıcı (2017); günümüzde Abdalların en önemli problemlerinin geçim sıkıntısı çekmekte olmaları olduğunu ifade etmiştir. Bunun göstergesi olarak Abdal ailelerinin çocukları için “Bizim gibi sefil olmasın, okusun, devlete sırtını dayasın” gibi sözlerle eğittiğini belirtmektedir. Bu nasihatın bu grupta biraz dikkate alındığının göstergesi olarak belediye işçisi, konservatuar okuyan, üniversiteye giden Abdal gençlerin olduğu görülebilmektedir. Benzer şekilde Safranbolu'daki düşün çalan müzisyenlerin de farklı mesleklerle hem gelir durumlarını yükseltme, hem de sosyal güvence kazanma istekleri olduğunu anladık.

Pandemi döneminin düşünde çalan müzisyenlerin durumlarını olumsuz etkilemesi gerçekliği bu alana benzer tüm

alanlarda görülen bir olgudur. Düşünlerin iptali gibi durumlar gelirlerini düşürmüştür. Bu durum aynı zamanda sosyal güvence yoksunluğunun da getirdiği bir durum olup, düzensiz çalışma, çalışma koşullarının belirsizliği gibi daha önce var olan sorunlar (Sezen, 2010) pandemi ile birlikte derinleşmiştir. Ancak sorunun pandemi ile birlikte ortaya çıkmadığı, daha önceleri ile de var olduğu sadece belirginleştiği söylenebilir. Çünkü, 5510 sayılı kanun ile birlikte sanatçıların 4/a kapsamına alınması, bir ya da birden fazla hizmet akdi ile farklı alanlarda çalışması şartının aynen devamı, herhangi bir devlet opera ve balesi, tiyatroda çalışan bir sanatçının çalışma tarzının bir işverene iş sözleşmesi ile çalışmak şartını tam olarak sağlamaması açısından sorunda en büyük engel olarak yer almaktadır. Yani bir ses sanatçısı bir işverenle hizmet sözleşmesine göre çalışamaz (Sezen, 2020). Bu durumun çözümlenmesi için yapılan bir çok girişim olmuştur. Bunlardan biri Müzik ve Sahne Sanatçıları Sendikası'nın 1989 yılında kurulmasıdır. Ancak, Ankara'dan başka şubesinin olmaması, bu tip sorunların çözümünde mesafe kat edilememesindeki örneklerdendir. Sağer & Ersoy (2013) düşünde çalan müzisyenler grubundan biri olan çingenelerin de sosyal güvence yoksunluğuna benzer şekilde değinmektedir.

Düğünde Çalan Müzisyenlerin Pandemi Dönemi Sorunları

Katılımcılara sorulan “S4: Pandemi döneminde mesleğiniz ile ilgili olarak ne tür

sorunlarla karşılaştınız? “ sorusuna verdikleri yanıtlar içerik analizine tabi tutulmuştur. Tema, alttema ve alıntılar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların Müzisyenlik Dışında Başka Meslek İcra Etme Durumlarına İlişkin Görüşlerine Yönelik İçerik Analizi

Tema 4 : Pandemi Dönemi Sorunlar	Katılımcılar	Alıntılar
Alt tema 1: Mesleği Yapamama	K1	“Bu salgınla beraber sokağa çıkma yasakları düğünlerin, canlı müzik yapan yerlerin kapatılması bizi ekonomik olarak çok etkiledi. İş yapamaz hale geldik.” K1 “..dolayısıyla oyun olmadığı için dans edemedikleri için geçen sene müzik adına hiçbir şey olmadı.” K5.
Alt tema 2. Asli İşine Dönmek Zorunda Kalma	K1, K2, K3, K4, K5	“Asli işimiz olmasa ekonomik olarak daha kötü durumlara düşerdik.” K2
Alt tema 3: Toplumda Sanatın(işin) Yeterli Değeri Görmeyişi	K1, K2, K3, K4, K5	“..Sanata bakış açısı oturmadığından dolayı halen bu sorunlar yaşanıyor..” K3 “2 saat dangırdayıvereceksin, benim hiç sevmediğim bir laf, bu kadar para mı alınır şeklinde bir algı var.” K2 “yapılan bir işin değerinin herkes tarafından bilinmemesi sorun olarak işlenebilir.” K2 “Müzisyen nedir para karşılığı anlaşılmalı kişidir.” K1
Alt tema 4. Devletin Yetersiz Desteği	K1, K2, K3, K4, K5Devlet 4-5 aydır müzisyenlere destek sağlıyor ama yine de zayıf...K3

Tablo 4’te görüldüğü üzere Safranbolu’daki düğünde çalan müzisyenlerin pandemi ile birlikte karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşlerinde; mesleğini icra edememe, asli işine geri dönme, pandemi ile birlikte sanatçıların unutulması ve sanata olan değer azalması, devletin bu süreçte yeterli desteği vermeyişi gibi sorunlardan bahsettikleri görülmektedir. Müzisyenler pandemi sürecinde devlet desteğinden ancak 2020 yılı sonunda yararlanabilmişlerdir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı Yunus Emre Enstitüsü üzerinden Müzik ve Sahne Sanatçıları Sendikası (Müzik-Sen, Müzisyenler ve Sanatçılar Federasyonu (Müz-San), Popüler Müzik Sanatı Vakfı (POPSAV), Trakya Kültür Sanat Ve Eğitim Vakfı (TRAKSEV), Türk Musikisi Federasyonu (TÜMFED), Uluslararası Sahne Sanatçıları Federasyonu (USSAF), Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği (MSG), Müzik Yorumcuları Meslek Birliği (MÜYORBİR) ve Türkiye Musiki Eseri Sahipleri

Meslek Birliği (MESAM)'nın katılımlarıyla organize ettiği "Müzik Susması" isimli destek programı hayata geçirilmiştir. Bu programla sağlanan destek aylık 1000 TL üzerinden 3 ay ile sınırlandırılmıştır (Yunus Emre Enstitüsü, 2020). Somut olmayan kültürel miras olarak değerlendirilmesi gereken düğün ve düğünde çalan müzisyenlerin devletin ilgili organları tarafından sosyal ve ekonomik olarak sürekli desteklenmesi bu mirasın ve icracılarının yeni nesillere aktarılması açısından oldukça önemlidir. Devletlerin devamlılığını sağlayan ana unsurun kültür olduğu düşünüldüğünde ve devleti oluşturan en küçük yapı taşı olan aile birliğinin ilk adımını oluşturan düğün merasimlerinin olduğu dikkate alındığında; düğünlerin ayrılmaz bir parçası olan düğünde çalan müzisyenlerin desteklenmesinin önemi anlaşılacaktır. Bu destekler somut olmayan kültürel mirasın sürdürülebilirliği için gereklidir.

Sonuç

Düğünde çalan müzisyenler konusu Türk folklorik yapısındaki önemli unsurlardan biri olan düğün ritüeli ve bununla ilişkili müziğin ve sanatın alanlarını kapsamaması açısından oldukça önemlidir. Düğünde çalan müzisyenler konusu, Türkiye'de müzik sosyolojisi alanında çok fazla araştırmanın yapılmadığı konulardandır. Bu araştırma bu gruba yönelik hem sosyo-ekonomik durumları, hem de pandeminin etkileri ile belirginleşen sorunlarına yönelik yeni ve özgün bakış açısı sunmaktadır.

Araştırma sonucunda, düğünde çalan müzisyenlerin gelir durumlarıyla ilgili olarak "yeterli düzeyde" şeklinde görüş bildikleri görülmektedir. Ancak katılımcıların çoğunun ek iş yapma durumunun olması da önemlidir. Ek işe ihtiyaç duyulma durumunun, pandeminin etkisiyle de derinleşmiş olduğunu belirttikleri görülmektedir. Ortalama 5-10 bin TL civarında ve 10-15 bin TL civarında gelirlerinin olduğunu belirtmeleri de gelir düzeylerinin Türkiye'deki asgari ücret şartlarına göre iyi düzeyde olduğu anlamına gelmektedir.

Düğünde çalan müzisyenlerin başka meslek icra etme durumları, onların sosyo-ekonomik durumlarının betimlenmesi açısından önemlidir. Bu konu ile ilgili bulgulara bakıldığında; tek başına düğünde çalmanın yettiğini söyleyen katılımcılar bulunmaktadır. Bunun yanında müzisyenlikle alakalı esnaflık ve işçilik gibi diğer alanlarda istihdam olduklarını belirtmişlerdir. Başka meslek icra etmenin nedenlerine bakıldığında ise düğünde çalma işinin sezonluk olması, pandemi gibi etkenler, bu alanda çalışan sayısının artması ve rekabet, sosyal güvencenin olmaması gibi nedenler belirtilmiştir.

Araştırmada pandeminin bu grupta ne gibi sorunlara sebep olduğuna yönelik bulgular da elde edilmiş olup, mesleği yapamama, asli işine dönmek zorunda kalma, toplumda sanatın ya da yapılan işin yeterli değeri görmeyişi, devletin yetersiz desteği gibi hususları katılımcılar belirtmişlerdir.

Pandemi döneminin sanatın tüm alanlarında farklı yönelimleri de meydana getirdiği görülmektedir. Bu dönemde müzik alanındaki sanatçı gruplardan biri olan düğünde çalan müzisyenler için farklı çözümler olmamıştır. Bunun nedeni ise düğünlerin de iptal edilmiş olmasıdır. Düğünde çalan müzisyenler için performanslarını yapılabilmeleri için düğün organizasyonunun olması şarttır.

Bu zorlu dönemde bazı belediyelerin müzisyenlere yönelik destekleri de olmuştur. Ancak araştırma bulgularında da görüldüğü üzere düğünde çalan müzisyenlerin hepsi kendilerine sosyal güvencenin verilmesi şeklinde taleplerini belirtmişlerdir.

Öneriler

İlerideki Araştırmalara Yönelik Öneriler

➤ Yapılan araştırma nitel karakterde olan bir araştırma olup, sadece beş kişilik gruptan alınan görüşmelerle sınırlıdır. Bu açıdan düğünde çalan müzisyenlerin sosyo-ekonomik durumları ile ilgili farklı veri toplama araçları da işe koşulmalıdır. Örneğin harcamaları, ikametler gibi.

➤ Bu araştırma pandemi dönemine yönelik görüşler üzerinden sosyo-ekonomik düzeye ilişkin o dönem verileriyle bir bakış açısı çizmektedir. Ancak pandemi sonrası, pandeminin etkilerine yönelik izleme araştırmaları yapılması önerilebilir.

➤ Bu araştırma Safranbolu ile sınırlı olup, Türkiye’nin farklı bölgelerinde düğünde çalan müzisyenlerle ilgili araştırma yapmaya ihtiyaç vardır. Bu araştırma bulguları karşılaştırma araştırmalarının yapılmasını da sağlayabileceği için araştırmacılara ve uygulamacılara daha geniş bir bakış açısı sunabilir. Bu açıdan Türkiye’nin farklı bölgelerinde de araştırmanın yapılması önerilebilir.

➤ Nitel araştırma bulgularından yola çıkılarak hazırlanacak anket formu ile Türkiye geneli için büyük ölçekte nicel araştırma yapılması önerilir.

Uygulamacılara Yönelik Öneriler

➤ Düğünde çalan müzisyenlerin hepsi sosyal güvencelerin sağlanması, sivil toplum kuruluşlarının (dernek) oluşumu ile haklarının savunulması taleplerini belirtmişlerdir. Bu taleplerinin geçici çözümler (pandemi dönemi) şeklinde değil, uzun soluklu olarak yasal düzenlemelerle sağlanması için isosyal politika uzmanlarının analiz raporları hazırlamaları önerilebilir.

➤ Araştırma, Safranbolu ilçesindeki düğünde çalan müzisyenler üzerine yapılmıştır. Bu bölgedeki ilgili kamu birimlerinin bu gruptaki kişilerin tespiti ve onların sorunlarına yönelik somut çözümlerle ilgili projeler yapmaları önerilebilir.

➤ Araştırma, düğünde çalan müzisyenlerin modern tarzda bu işi yapanları üzerinde yapılmıştır. Ancak düğünde çalan müzisyenler, Türk folklorik yapısının önemli bir ögesidir. Aynı Mevlevilik ya da mehter takımı ritüellerinde olduğu gibi gelecek nesillere taşınacak örneklerin oluşturulması, bunun desteklenmesi, turist olarak bölgeye gelenlere sergilenmesi gibi çalışmalar

yapılabilir.

➤ Düğünde çalan müzisyenlerin karşılaştığı diğer bir sorun ise kayıt dışılıktır. Düğün merasimi yapılan mekanların sayısının artması ve birçoğunun ruhsatsız olması sebebiyle gelirlerinin düştüğü anlaşılmaktadır. Mülki idarenin gerekli denetimleri yapması gerek vergi gelirleri açısından ve gerekse düğünde çalma mesleğini icra edenlerin gelirlerinin artması açısından önerilebilir.

➤ Düğünde çalan müzisyenlere “Sanatçı Kimlik Kartı” alma zorunluluğunun getirilmesi sağlanabilir. Denetimlerinin yapılarak sanatçı kimlik kartını almamış veya almaya hakkı olmayanların tespit edilmesi, idari yaptırımların uygulanarak bu mesleği icra etmeye yönelik güvenli ortam tesis edilebilir. Ayrıca müzisyenlerin sosyal güvenlik uygulamalarından faydalanması adına sözleşme şartı getirilerek yerinden denetimler yoluyla denetlenmesi, müzisyenlerin sosyal güvenceden azami faydalanması yolunu açabilir.

Kaynaklar

Akman, E. (2014). Safranbolu Folklorundan Örnekler. (A. Yağmur, Dü.) Ankara: Fersa Matbaacılık.

Ataman, S. Y. (1994). Eski Safranbolu Hayatı. (S. Şenel, Dü.) İstanbul.

Baş, T. ve Akturan, U. (2008). Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Boyacıoğlu, Ö. A. (2020) Covid-19 Pandemisinin Müzik Festivallerine Mekansal Etkisi: "Virtual Festival". Etnomüzikoloji Dergisi, 3(2), 295-311.

Depeli, G. (2009). Migrant Memories: German-Turkish Marriage Ceremonies In Berlin (Cilt 13). Ethnologia Balkanica.

Durmaz, N. (2015). Eğlence Sektöründe Çalışma Koşulları Ve Ayrımcılık: Çingenerler Örneği. Çalışma Ve Toplum(1), 259-292.

Duygulu, M. (2006). Türkiye'de Çingene Müziği. İstanbul.

Ekiz, D. (2004). Eğitim Dünyasının Nitel Araştırma Paradigmasıyla İncelenmesi: Doğal ya da Yapay. GÜ Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4(2), 415-443.

Emecen, F. M. (2003). Taraklıborlu'dan Safranbolu'ya Bir Müze Şehrin Doğuşu Ve Yükselişi. I. Ulusal Tarih İçinde Safranbolu Sempozyumu (S. 15-22). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Erol Çalışkan, Ş. S. (2019). Bartın'da Düğün Geleneklerinin Dünü Ve Bugünü. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 8 (1), 413-445. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/44335/547960>

Güneş, H. (2020). Safranbolu Türkülerinin Söz Varlığı Ve Muhtevası Üzerine Bir İnceleme Trt Türk Halk Müziği Repertuarı Ve Adnan Ataman'ın Safranbolu Türküleri Ve Halk Oyunları Eserinde Yer Alan Türküler. Kraabük: Karabük Üniversitesi.

Gürkan, B. (2019). Çoklukimlik, Meslek, Akrabalık Ve Müzik:Orta Anadolu Abdalları'nın Müziksel Dinamikleri. TC Dokuz Eylül Üniversitesi, Müzik Bilimleri Anabilim Dalı. İzmir: Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Karasar, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Sim Matbaası.

Kandil Göker, İ.E., Eren, B.S. ve Karaca, S.S. (2020). The impact of the COVID-19 on the borsa İstanbul sector index returns: An event study. Gaziantep University Journal Of Social Sciences, Special Issue, 14-41.

Keskin, A. (2014). Geleneksel Abdal Müziğini Temsili Ve Neşet Ertaş. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(34), 99-112.

Kılıç, Y. (2020). Borsa İstanbul'da COVID-19 (Koronavirüs) etkisi. Journal Of Emerging Economies And Policy, 5 (1), 66-77.

Mak, M., & Oğul Kurtişoğlu. (2018). Mardinli Koçerler. Mgsü Sosyal Bilimler Dergisi, 2(18), 327-328.

Martin, G. (2006). Almanya'da "Hayali Türkiye" nin Müziği. (S. Dingiloğlu, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Peksan, S., & Tosun, F. (2014). Sanatçıların Sosyal Haklara Ulaşımındaki Güçlükler. Çalışma Ve Toplum(3), 207-230.

Punch, K. F. (2005). Sosyal Araştırmalara Giriş: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar (Çevirenler: D. Bayrak, B. Aslan ve Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Sağer, T. (2004). Çukurova Bölgesi'ndeki Çingene Müzisyenler Ve Ülkemizin Müziksel Yaşantısına Katkıları. Folklor Halk Bilim Dergisi, 6(56).

Sağer, T., Özkişi, Z. G., & Yüceer, E. M. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinin Müzik Dinleme ve İcra Pratiklerine Etkileri: Yıldız Teknik Üniversitesi Lisans Öğrencileri Örneği. Uluslararası Müzik ve Sahne Sanatları Dergisi, (4), 1-17.

T.C. Sağlık Bakanlığı, (2022). Erişim Adresi: [https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html#:~:text=Bir%20hastal%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%20veya%20enfeksiyon%20etkeninin,DS%C3%96\)%20taraf%C4%B1ndan%20pandemi%20ilan%20edilmi%C5%9Ftir.](https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html#:~:text=Bir%20hastal%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%20veya%20enfeksiyon%20etkeninin,DS%C3%96)%20taraf%C4%B1ndan%20pandemi%20ilan%20edilmi%C5%9Ftir.), Erişim Tarihi: 05.01.2022.

Tağ, M. (2018). Temettuat Kayıtlarına Göre Osmanlı Devleti’nde Romanların Mesleki Yapıları Ve Geçim Kaynakları. Mgsü Sosyal Bilimler Dergisi, 2(18), 303-319.

Tekin Arıcı, E. (2017). Orta Anadolu Ve Ege Abdal Kültürleri Arasındaki İlişkinin Müzikal Analiz Üzerinden Değerlendirilmesi. Tc Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Türk Din Musikisi Anasanat Dalı. Ankara: Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tekindal, M. & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. Ufkun Ötesi Bilim Dergisi, 20 (1), 153- 182.

Unesco Dünya Miras Kenti Safranbolu, (2022). <http://www.karabuk.gov.tr/unesco-dunya-miras-kentisafranbolu> [08.05.2021]

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, A. (2008). Kırşehir Örneklemesiyle Anadolu Abdalları. Kırşehir: Kırşehir Belediyesi Kültür- Tarih Yayınları.

Yirci, R. & Ozdemir, T.Y. (2021). Covid-19 Pandemisinin Sosyoekonomik ve Psikolojik Göstergeleri ile Türk Eğitim Sistemi Üzerindeki Etkileri. Journal of History School, 53, 2440-2466

Yunus Emre Enstitüsü, (2022) Erişim Adresi: <https://www.yee.org.tr/tr/haber/muzik-susmasin-covid-19-salgin-surecinde-destek-projesi-cagrisi-i>, Erişim Tarihi:09.01.2022.

web 1.

<https://www.notaarsivleri.com/NotaMuzik/duriye-min-gugumleri-kalaylipdf1585903451.pdf>

Yazar Biyografileri

Öğr. Gör. **Gülcan Ertan Hacısüleymanoğlu**; 1977 yılında Van'da doğdu, aslen Trabzonludur. İlk, orta ve lise eğitimini Kocaeli'nin Gebze ilçesinde tamamladı. 1995 yılında kazandığı İTÜ Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler THM bölümünden 2000 yılında mezun oldu. Can ETİLİ'den repertuar, Orhan DAĞLI'dan bağlama, Yücel PAŞMAKÇI'dan Türk Halk Müziği Solfej eğitimi aldı. Eğitimi ve görev süresi boyunca çeşitli konserlerde koristlik, solistlik ve şeflik görevlerinde bulunmuştur. 2000 yılında Yozgat'a M.E.B. personeli olarak Müzik Öğretmenliğine atandı. 2 yıl bu ilde, 2 yıl İstanbul'da bu görevini sürdürdü. 2004 yılında Diyarbakır Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'na Öğretim Görevlisi olarak atanmış, burada, Türk Halk Müziği Repertuarı, Türk Halk Müziği bilgileri, Türk Halk Müziği koro, Şan, bağlama eğitimi gibi dersleri üstlenmiştir. 02.02.2009 tarihinden itibaren K.B.Ü. Fethi Toker G.S.T.F Müzik Bölümünde Öğretim Görevlisidir. Gazi üniversitesi Türk Müziği Konservatuvarı'nda Müzikoloji üzerine yüksek lisansını 2015 yılında tamamlamıştır. 2018'de YTÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları bölümünde kazandığı doktora eğitimine halen devam etmektedir. Evli ve iki çocuk annesidir. Araştırma alanları; Türk Halk Müziği, Yorumculuk ve Müzikoloji şeklindedir. Kurumu: Karabük Üniversitesi, Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Türk Halk Müziği Sanat Dalı. Karabük, Türkiye, Email: gulcanhso@karabuk.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0220-5846

Prof. Dr. **Turan Sağer**; 1972 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. 1994 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. 1998 yılında Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Yüksek Lisans eğitimini, 2002 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Doktora eğitimini tamamladı. 1994-2002 yılları arasında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Araştırma Görevlisi, 2002-2005 yılları arasında Yardımcı Doçent, 2005-2010 yılları arasında Doçent olarak görev yaptı ve 2010 yılında Profesör ünvanını almaya hak kazandı.

2002-2014 yılları arasında İnönü Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi'nde dersler verdi. 2011 yılında Tennessee State University Faculty of Liberal Arts Department of Music'de YÖK bursu ile misafir akademisyen olarak araştırmalar yaptı. 2010- 2014 yılları arasında İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Dekanı olarak görev yaptı. 2010-2012 yılları arasında Yüksek Öğretim Kurumu'nda ÜAK Doçentlik Sınav Komisyon Üyeliği, Doçentlik Alt Komisyon Üyeliği yapan Turan Sağer, akademik hayatı boyunca TÜBİTAK, Kalkınma Bakanlığı ve Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında 20 projenin yürütücü olarak ve diğer görevlerde yer aldı.

İdari görevlerinin yanında sanatçı kimliği ile icracı, orkestra şefi ve aranjör olarak ulusal ve uluslararası bir çok konserde yer alan Turan Sağer'in, 7 kitabı ve 2 kitap bölümü, ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan 32 makalesi ve 46 bildirisi bulunmaktadır. 2016 ve 2017 yıllarında Yıldız Teknik Üniversitesi tarafından uluslararası yayın ve akademik teşvik ödülüne layık görüldü. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi kurucu rektör yardımcılığı yaptı.

Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı Sanat Dalları Eğitim Konseyi Başkanı, YÖK Kalite Kurulu Dış Değerlendiricisi, Eğitim Fakülteleri Lisans Ders Programları Komisyon Üyesi, Müzik Öğretmenliği Lisansüstü Program Hazırlama Komisyon Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Protokol ve İletişimden Sorumlu Rektör Danışmanı ve Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Dekanı olarak görev yapmaktadır. Kurumu: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul, Türkiye, Email: tsager@yildiz.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-1059-678X (Kaynak: <https://turansager.com.tr/>)

Ek 1. Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yarı-yapılandırılmış Görüşme Soruları

S1: Düğünlerden sağladığınız gelir hakkında ne düşünüyorsunuz? Pandemi bu durumu nasıl etkiledi ?

S2: Düğünlerden sağladığınız ortalama aylık gelir hakkında düşünceleriniz nelerdir?

S3: Müzisyenlik dışında başka bir mesleğiniz var mı? Yok ise pandemi döneminde geçiminizi nasıl sağladınız?

S4: Pandemi döneminde mesleğiniz ile ilgili olarak ne tür sorunlarla karşılaştınız?

A case study on the socio-economic status of the musicians playing at the wedding, an important element in the sociology of music in Türkiye, and the effect of the pandemic: the case of Safranbolu

Extended Abstract

Bu araştırma pandemi döneminde Safranbolu ilçesinde düğünde çalan müzisyenlerin, sosyo ekonomik This research aimed to determine the opinions of the musicians who played at the wedding in the Safranbolu district of Karabük province during the pandemic period, regarding their socio-economic status and the effect of the pandemic on this.

Safranbolu is an important region in terms of researching the wedding and related subjects, which is one of the Turkish folkloric elements, and has been selected as a world heritage site to be protected by UNESCO.

The research was carried out according to the case study method, one of the qualitative research methods. The phenomenological approach can also be among the methods of the research in terms of aiming to describe the experiences in an objective way. Some criteria were determined for the selection of the participants in the study. These; participants are musicians playing at the wedding and have rich experience and knowledge content. The musicians who played at five weddings meeting these criteria were determined as participants.

The first researcher works at Karabuk University and is very close to Safranbolu district, where the data were collected. Sampling methods used in the research; Criterion sampling in terms of obtaining rich and in-depth data and searching for certain criteria in the participants, convenience sampling in terms of choosing Safranbolu in collecting data easily and economically, and purposeful sampling method in determining the participant group that will serve the purposes of the research.

In the analysis of the data, themes and sub-themes were created by using the content analysis method. Content analyzes are presented in tables with themes and sub-themes and direct quotations. Looking at the research findings, it is seen that they are grouped under four themes. Income Status theme; It consists of sub-themes such as providing sufficient income, needing additional work, negative effect of the pandemic, monthly income of 10-15 thousand TL, monthly income of 5-10 thousand TL. The theme of Practicing Another Profession; It consists of sub-themes of being a worker in a factory, being a tradesman, being able to make a living alone. The theme of Reasons for Executing Another Occupation; seasonality, factors such as pandemic, increase in the number of employees and competition, social security need consists of sub-themes. Pandemic Period Problems theme; It consists of sub-themes of not being able to do the job, having to return to the main job, not seeing enough value in social art (work), insufficient support of the state.

As a result, it can be said that the musicians playing at the wedding in Safranbolu considered their income levels sufficient before the pandemic period. However, many of them also practice different professions. The reason for this is that the musicianship played at the wedding is seasonal. The musicians playing at the wedding have opinions about their demands for social security and increasing state support. Conducting this research during the pandemic period may be a period when the socio-economic problems of the musicians playing at the wedding become evident. It can be suggested that these problems be investigated in more detail and at an individual level, with qualitative and quantitative research techniques after the pandemic. Comparative research on the situation of musicians playing at weddings in different regions of Turkey; it can provide more objective findings for practitioners and social policy makers.

Keywords

musicians playing at the wedding, pandemic, Safranbolu, socio-economic status, Turkish music folklore, wedding

